7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

ÜLKEMİZDE DEMOKRASİNİN GELİŞİMİ

Etkinlik Destekli İnfografik Ders Notu

KEŞFET → **DÜŞÜN** → **KATIL**

Haklarımızı tanıyalım, farklı görüşleri dinleyelim, birlikte karar alalım.

Demokrasi günlük hayatımızda nerede?

Hazırlayan: Engin DEMİRCİ

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRASİ BENİM HAYATIMDA

Kapaktaki sorunun izini sürelim: Okulda sözümüz nasıl duyulur?

1 Kantinde sözümüz var

Kantinde satılacak ürünler için bütün öğrencilerin görüşü alınıyor.

Herkesin fikrinin sorulması neden önemli?

2 Farklı fikirleri dinliyoruz

Sınıf kuralları konuşulurken farklı öneriler dinleniyor.

Senin önerinden farklı bir görüşe nasıl yaklaşırsın?

3 Bahçeyi paylaşıyoruz

Maç yapan öğrenciler bahçenin tamamını kullanmak istiyor.

Herkesin hakkını gözeten çözümün ne olur?

Bir cümle de benden

Demokrasi benim için _____

Peki, demokratik yaşam hangi ilkelere dayanır?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRASİ NEDİR?

Okulda görüşümüzün sorulması demokratik yaşamın bir örneğidir.

Demokrasi, egemenliğin millete ait olduğu yönetim anlayışıdır.

Yönetimde demokrasi

Halk, seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetimde söz sahibi olur.

Yaşamda demokrasi

Farklı görüşleri dinler, haklara saygı gösterir ve ortak kararlara katılırız.

Demokrasi hem bir yönetim anlayışı hem bir yaşam biçimidir.

Benzet ve açıkla

Demokrasi ..... benzer. Çünkü

_____

_____

_____

Bu yaşamı hangi temel nitelikler güçlendirir?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRASİNİN SEKİZ TEMEL NİTELİĞİ

Demokratik yaşam, birbirini tamamlayan niteliklerle güçlenir.

1 Millî egemenlik

Yönetme yetkisi millete aittir.

2 Katılımcılık

İnsanlar karar süreçlerine katılır.

3 Çoğulculuk

Farklı görüşler dinlenir ve temsil edilir.

4 Eşitlik

Herkes kanun önünde eşittir.

5 Özgürlük

İnsanlar baskı altında kalmadan düşünür ve karar verir.

6 İnsan haklarına saygı

Temel hak ve özgürlükler korunur.

7 Hukukun üstünlüğü

Yöneticiler dâhil herkes hukuka bağlıdır.

8 Seçme ve seçilme hakkı

Vatandaşlar oy kullanabilir ve aday olabilir.

Bir olay birden fazla nitelikle ilişkili olabilir.

Haklarımızı kullanırken nelere dikkat etmeliyiz?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

HAKLARIMIZ VE ÖZGÜRLÜKLERİMİZ

Demokrasinin merkezinde insan ve insanın hakları vardır.

1 İnsan haklarına saygı

Yaşama, eğitim, sağlık ve barınma gibi temel haklar korunmalıdır.

2 Özgürlük

Düşüncelerimizi açıklarken başkalarının haklarını da gözetiriz.

3 Eşitlik

Haklardan yararlanırken kimseye haksız ayrıcalık tanınmamalıdır.

Düşün ve çöz

Ali apartmanda yüksek sesle müzik dinliyor.

Ali kendi özgürlüğünü kullanırken hangi hakkı gözetmeli?

Hem Ali'yi hem komşularını gözeten çözümün nedir?

Haklarımızı ortak kararlara nasıl yansıtırız?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

SÖZÜMÜZ YÖNETİME NASIL ULAŞIR?

Haklarımızı tanıdık. Şimdi söz sahibi olmanın yollarına bakalım.

1 Millî egemenlik

Yönetme yetkisinin kaynağı millettir.

2 Seçme ve seçilme hakkı

Vatandaşlar temsilcilerini seçebilir ve aday olabilir.

3 Katılımcılık

Görüş belirtmek ve ortak sorunlara çözüm aramak da katılımdır.

4 Çoğulculuk

Farklı görüşlerin varlığı ve temsili önemlidir.

Katılımcılık: Sürece katılmak. **Çoğulculuk:** Farklı görüşlere yer vermek.

Etkinlik

Sınıf kuralları belirlenirken herkes görüşünü söylüyor. Bu olayda katılımcılık ile çoğulculuk nasıl birlikte görülür?

Peki, kurallar kimler için geçerlidir?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

HERKES HUKUKA BAĞLIDIR

Söz sahibi olmak kadar kurallara bağlı olmak da önemlidir.

Hukukun üstünlüğü, yöneticiler dâhil herkesin hukuka bağlı olmasıdır.

Kimse kanunların üzerinde değildir.

Kurallar kişiye göre değiştirilmez.

Bağımsız ve tarafsız yargı haklari korur.

Ünlü bir kişi de yere çöp attığında kurallara göre işlem yapılır.

1 Kişinin ünlü olması neden ayrıcalık sağlamamalıdır?

2 Bu olay eşitlik ve hukukun üstünlüğüyle nasıl ilişkilidir?

Öğrendiğimiz nitelikleri olaylarda bulabilir miyiz?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

KAVRAM DEDEKTİFLERİ

Önceki sayfalardaki nitelikleri şimdi sen keşfet!

Her olayın ilgili olduğu bir veya iki niteliği yaz. Seçimini kısa bir gerekçeyle açıkla.

1

Kantin anketinde bütün öğrencilerin görüşü alınıyor.

Nitelik: _____

Çünkü: _____

2

Sınıfta birbirinden farklı öneriler dinleniyor.

Nitelik: _____

Çünkü: _____

3

Engelli bireylerin ulaşımı için rampalı otobüsler kullanılıyor.

Nitelik: _____

Çünkü: _____

4

Kurala uymayan ünlü bir kişiye de işlem yapılıyor.

Nitelik: _____

Çünkü: _____

Kelime Havuzu

Katılımcılık • Çoğulculuk • Eşitlik • İnsan haklarına saygı • Hukukun üstünlüğü

Bu haklar ve ilkeler tarih boyunca nasıl gelişti?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DÜNYADA DEMOKRASİ YOLCULUĞU

Demokrasi ve insan hakları anlayışı uzun bir süreçte gelişti.

1 MÖ 6. yüzyıl • Antik Atina

Oy hakkına sahip vatandaşların kararlara doğrudan katılması.

2 MÖ 5. yüzyıl • On İki Levha Kanunları

Kuralların yazılı hâle gelmesi.

3 632 • Veda Hutbesi

Adalet, eşitlik ve haklara vurgu.

4 1215 • Magna Carta

Kralın yetkilerinin sınırlandırılması.

5 1689 • İngiltere Haklar Bildirisi

Parlamentonun ve hakların güçlenmesi.

6 1776 • Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi

Özgürlük ve eşitlik vurgusu.

7 1789 • İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi

Hak ve özgürlüklerin korunması.

8 1948 • İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Temel hakların bütün insanlar için geçerliliği.

Her gelişmenin katkısını kendi dönemi içinde düşünelim.

Bu değişimler Osmanlı Devleti'ne nasıl yansıdı?

OSMANLI DEVLETİNDE DEMOKRATİKLEŞME

Dünyadaki hak ve özgürlük düşünceleri Osmanlı Devleti'nde de etkili oldu.

1 Hakların düzenlenmesi

Tanzimat ve Islahat Fermanları, hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde önemli adımlardı.

2 Yönetime katılım

I. ve II. Meşrutiyet dönemlerindeki meclis deneyimleri, halkın sınırlı da olsa yönetime katılmasına katkı sağladı.

! Bu gelişmelerle bugünkü bütün demokratik haklar aynı anda kazanılmadı.

3 Düşünelim

Meclisin bulunması, halkın yönetime katılması bakımından neden önemlidir?

_____

_____

_____

Millet iradesi TBMM'nin açılmasıyla nasıl güçlendi?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

MİLLETİN MECLİSİ AÇILIYOR

23 Nisan 1920

Osmanlı'daki meclis deneyimlerinden sonra, millî egemenlik yolculuğunda yeni bir adım atıldı.

TBMM Ankara'da açıldı.

Milletvekilleri, milletin iradesini Mecliste temsil etti.

Yönetimde millet iradesi öne çıktı.

1 TBMM'nin açılması neden millî egemenlikle ilişkilidir?

Millet iradesi anayasa ve Cumhuriyet'le nasıl güçlendi?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

MİLLÎ EGEMENLİK GÜÇLENİYOR

TBMM'nin açılması, birbirini tamamlayan yeni adımlara zemin hazırladı.

1 20 Ocak 1921

1921 Anayasası

Egemenliğin millete ait olduğu anayasal temele dayandırıldı.

2 1 Kasım 1922

Saltanatın kaldırılması

Millî egemenliğin güçlenmesinde önemli bir adım atıldı.

3 29 Ekim 1923

Cumhuriyet'in ilanı

Devletin yönetim biçimi belirlendi.

TBMM'nin açılması:
Millet iradesinin temsili.

Cumhuriyet'in ilanı:
Yönetim biçiminin belirlenmesi.

4 Bu gelişmeler birbirini nasıl tamamlar?

Demokratik nitelikler anayasada nasıl yer alır?

ANAYASADAN DEMOKRASİYE

20 Nisan 1924'te kabul edilen anayasa, devletin yapısını daha ayrıntılı düzenledi.

Anayasa hükümlerini demokratik niteliklerle ilişkilendirelim.

1 **3. madde** • Egemenlik millete aittir.

İlgili demokratik nitelik: _____

2 **69. madde** • Herkes kanun önünde eşittir ve kanuna uymalıdır.

İlgili demokratik nitelik: _____

3 **75. madde** • Hiç kimse inancı nedeniyle kınanamaz.

İlgili demokratik nitelik: _____

Bir hüküm birden fazla nitelikle ilişkili olabilir. Seçtiğin bir hükmün gerekçesini açıkla.

_____

_____

_____

Haklardan yararlanma ve yönetime katılma nasıl genişledi?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

KADINLARIN HAK YOLCULUĞU

Atatürk, kadınların hayatın farklı alanlarında etkin olmasını savundu.

1 1926 • Türk Medeni Kanunu

Toplumsal ve ekonomik yaşamda kadın hakları açısından önemli bir adım.

2 1930 • Belediye seçimleri

Kadınlara yerel yönetimlerde siyasi katılım hakkı.

3 1933 • Muhtarlık seçimleri

Yerel düzeyde seçme ve seçilme hakkının genişlemesi.

4 1934 • Milletvekili seçimleri

Kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı.

Siyasi haklar aşamalı olarak genişledi.

Bu gelişmeleri eşitlik ve katılımcılıkla nasıl ilişkilendirirsin?

Kadınların Meclisteki temsili zaman içinde nasıl değişti?

SAYILAR NE ANLATIYOR?

Hakların kazanılmasından sonra, temsilin yıllara göre değişimini inceleyelim.

Seçim yılı	Toplam milletvekili	Kadın milletvekili	Kadın oranı
1935	399	18	%4,5
1950	487	3	%0,6
2018	600	104	%17,3
2023	600	119	%19,8

1 2023'teki kadın milletvekili sayısı, 1935'tekinden kaç fazladır?

2 Tablodaki kadın temsil oranı sürekli artmış mıdır? İki yılı karşılaştır.

3 Kadınların yönetimde daha fazla temsil edilmesi neden önemlidir?

Toplumun farklı görüşleri Mecliste nasıl temsil edilir?

FARKLI GÖRÜŞLER BİR ARADA

Temsil, farklı düşüncelerin duyulmasını da gerektirir.

Siyasi partiler, ortak düşüncelere sahip kişilerin oluşturduğu yapılardır.

1923 • Halk Fırkası

Daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası adını aldı.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisi oldu; faaliyeti kısa sürdü.

1930 • Serbest Cumhuriyet Fırkası

Atatürk'ün desteğiyle kuruldu; kısa süre sonra kapandı.

İlk denemeler kalıcı bir çok partili düzen oluşturamadı.

1 Bu denemeler, kalıcı olmasalar da neden önemlidir?

Çok partili hayata geçiş süreci nasıl ilerledi?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ

İlk denemelerin ardından yeni partilerin kurulmasıyla süreç ilerledi.

Farklı siyasi görüşler seçimlerde yer aldı.

Çoğulculuk ve katılımcılık açısından önemli bir adım atıldı.

1946 seçimleri, çok partili hayata geçişte bir dönüm noktası oldu.

1 O günün gazetecisi sensin

1946 seçimlerini anlatan bir başlık yaz. Farklı görüşlerin temsiline dikkat çek.

Benim başlığım

_____

_____

2 Başlığın demokrasinin hangi niteliğini vurguluyor?

_____

_____

Bir seçimi demokratik yapan ilkeler nelerdir?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRATİK SEÇİMİN İLKELERİ

İlkeleri sınıf seçimi canlandırmalarıyla öğrenelim.

1 Genel oy

Oy hakkı belirli bir toplumsal kesimle sınırlandırılmaz.

2 Eşit oy

Her seçmenin oyu eşit değerdedir.

3 Gizli oy

Seçmenin tercihi gizli kalır.

4 Açık sayım ve döküm

Oylar açık biçimde sayılır.

5 Serbest oy

Tercih baskı altında kalmadan yapılır

6 Tek dereceli seçim

Seçmen, temsilcisini doğrudan seçer.

Gizli olan tercih, açık olan sayımdır.

Sınıf seçiminde tercihler herkesin önünde söyleniyor. Hangi ilke gözetilmiyor? Bu durum seçmeni nasıl etkileyebilir?

Demokrasiye katkımız seçimlerle sınırlı mı?

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRASİYE BEN DE KATILIYORUM

Demokratik yaşam, günlük sorumluluklarımızla güçlenir.

Farklı görüşleri saygıyla dinle.

Haklarını kullanırken başkalarının haklarını gözet.

Ortak sorunlara karşı sorumluluk al.

Bizim bahçemiz, ortak çözümümüz

İkinci sayfadaki bahçe sorununu hatırla. Bazı öğrenciler maç yapmak, bazıları başka oyunlar oynamak istiyor.

1 Sorun nedir?

2 Kimlerin görüşünü almalıyız?

3 Çözüm önerim

4 Çözümüm hangi demokratik nitelikleri gözetiyor?

Şimdi öğrendiklerimizi birlikte sınayalım!

DOĞRU MU YANLIŞ MI?

Her ifadeyi değerlendir. Yanlış olanı kendi cümlenle düzelt.

1 Demokrasi yalnızca seçim günü oy kullanmaktır. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

2 Çoğulculuk, farklı görüşlerin temsilini önemser. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

3 Hukukun üstünlüğü yalnızca vatandaşlar için geçerlidir. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

4 TBMM 23 Nisan 1920'de açılmıştır. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

5 Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edilmiştir. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

6 Kadınlar bütün siyasi haklarını Cumhuriyet'in ilan edildiği gün kazanmıştır. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

7 Gizli oy, oyların gizli sayılması demektir. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

8 1946 seçimleri çok partili hayata geçişte önemli bir adımdır. ☐ D ☐ Y

Düzeltme: _____

Kavramları doğru yerlere yerleştirebilir misin?

EKSİK SÖZCÜKLERİ TAMAMLA

Sözcük havuzundan uygun olanı seç. İki sözcük fazla!

millî egemenlik	katılımcılık	çoğulculuk	eşitlik	özgürlük
hukukun üstünlüğü	1934	1946	1930	1921

1. Yönetme yetkisinin millete ait olması _____ olarak adlandırılır.
2. Karar süreçlerine görüşlerimizle katılmak _____ niteliğiyle ilgilidir.
3. Farklı görüşlerin temsil edilmesi _____ anlayışını güçlendirir.
4. Herkesin kanun önünde aynı haklara sahip olması _____ ilkesidir.
5. Baskı altında kalmadan düşünüp karar vermek _____ ile ilgilidir.
6. Yöneticiler dâhil herkesin hukuka bağlı olması _____ demektir.
7. Kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı _____ yılında tanındı.
8. Çok partili hayata geçişte önemli olan seçimler _____ yılında yapıldı.

Şimdi sözcüklerin izini bulmacada sür!

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

ŞİFRELİ KAVRAM BULMACASI

Karışık harfleri düzenle. İpucundan yararlanarak kavramı bul.

1 **KİLTİŞE** — Kanun önünde aynı haklara sahip olma.

Yanıt (7 harf): _____

2 **KÜLRÜGZÖ** — Baskı altında kalmadan düşünüp karar verme.

Yanıt (8 harf): _____

3 **KULUCLUĞOÇ** — Farklı görüşlerin varlığı ve temsili.

Yanıt (10 harf): _____

4 **kılıcmılıtak** — Karar süreçlerine dâhil olma.

Yanıt (12 harf): _____

5 **KİLNEMEGE** — Yönetme yetkisi.

Yanıt (9 harf): _____

6 **TEYİRUHMUC** — 29 Ekim 1923'te ilan edilen yönetim biçimi.

Yanıt (10 harf): _____

7 **ASAYANA** — Devletin temel yapısını düzenleyen metin.

Yanıt (7 harf): _____

8 **MİÇES** — Temsilcileri belirlemek için yapılan işlem.

Yanıt (5 harf): _____

Olayları sıraya koyup yolculuğu tamamlayalım!

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

DEMOKRASİ YOLCULUĞUMU TAMAMLIYORUM

Olayları hatırla, bağlantı kur ve öğrendiklerini değerlendir.

1 Önce sıraya koy

Olayları eskiden yeniye 1'den 5'e numaralandır.

- ☐ Kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilmesi
- ☐ TBMM'nin açılması
- ☐ 1946 seçimleri
- ☐ Cumhuriyet'in ilanı
- ☐ 1921 Anayasası'nın kabulü

2 Sonra bağlantı kur

Yukarıdan bir olay seç. Hangi demokratik nitelikle ilişkili olduğunu gerekçenle açıkla.

Olay: _____

Nitelik ve gerekçem: _____

_____

_____

3 Kendime bakıyorum

	Evet	Kısmen	Yeniden çalışmalıyım
Kavramları örneklerle açıklayabiliyorum.	○	○	○
Tarihî olaylarla nitelikleri ilişkilendirebiliyorum.	○	○	○
Tablodan çıkarım yapabiliyorum.	○	○	○
Farklı görüşleri saygıyla dinliyorum.	○	○	○

Yanıtlarını kontrol et, gerekçelerini geliştir!

7. SINIF • SOSYAL BİLGİLER

CEVAP ANAHTARI

2, 3, 5-7 ve 10-12. sayfalar

Açık uçlu yanıtlarda haklara saygı, katılım, temsil ve gerekçeli açıklama aranır.

8. 8. sayfa

1 Katılımcılık.
2 Çoğulculuk.
3 İnsan haklarına saygı ve eşitlik.
4 Hukukun üstünlüğü ve eşitlik.

13. 13. sayfa

3. madde: Millî egemenlik.
69. madde: Eşitlik ve hukukun üstünlüğü.
75. madde: Özgürlük ve insan haklarına saygı.

14. 14. sayfa

Kadınların siyasi hakları, eşitlik ve yönetime katılımı güçlendirir.

15. 15. sayfa

1) 119 – 18 = 101.
2) Hayır; %4,5'ten %0,6'ya düşüş vardır.
3) Katılımın ve farklı kesimlerin temsilinin güçlenmesi.

16-17. 16-17. sayfalar

Farklı görüşlerin temsili ve muhalefetin denetimi önemlidir. Başlıkta 1946 seçimleri ve çoğulculuk bağı doğru kurulmalıdır.

18. 18. sayfa

Gizli oy gözetilmemiştir. Açık tercih, baskı veya çekinmeye yol açabilir.

19. 19. sayfa

Çözüm, tüm öğrencilerin görüşünü almalı ve ortak alanı adil paylaşmalıdır.

20. 20. sayfa

1 Y • 2 D • 3 Y • 4 D • 5 D • 6 Y • 7 Y • 8 D
Düzeltmeler:
1 Demokrasi günlük yaşamı da kapsar.
3 Yöneticiler de hukuka bağlıdır.
6 Haklar 1930, 1933 ve 1934'te aşamalı genişledi.
7 Tercih gizli, sayım açıktır.

21. 21. sayfa

1 Millî egemenlik • 2 Katılımcılık • 3 Çoğulculuk • 4 Eşitlik • 5 Özgürlük • 6 Hukukun üstünlüğü • 7 1934 • 8 1946
Fazla sözcükler: 1930 ve 1921.

22. 22. sayfa

1 EŞİTLİK • 2 ÖZGÜRLÜK • 3 ÇOĞULCULUK • 4 KATILIMCILIK • 5 EGEMENLİK • 6 CUMHURİYET • 7 ANAYASA • 8 SEÇİM

23. 23. sayfa

Kutulara sırasıyla: 4, 1, 5, 3, 2.

Anlamı koruyan ve gerekçelendirilen farklı açık uçlu yanıtlar kabul edilir.

Hazırlayan: Engin DEMİRCİ